

Список використаних джерел

1. Лісовий кодекс України (із змінами, внесеними згідно із Законами № 2321-IX від 20.06.2022, № 2973-IX від 20.03.2023).
2. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1777-р.
3. Головащенко М. В. Економіка лісового господарства в умовах цифрової трансформації. — К.: КНЕУ, 2023. — 288 с.
4. Коваль Я. В., Лицур І. М. Лісоресурсний потенціал України: проблеми відтворення та раціонального використання. — Львів: Панорама, 2022. — 340 с.
5. Ткачук В. П. Цифровізація лісової галузі: від електронного обліку до штучного інтелекту. // Екологічний вісник України. — 2023. — № 11. — С. 14–22.

УДК: 343.35:316.75

**АНТИКОРУПЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ
КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА**

Людмила Кузнецова
канд. юрид.наук, доцент
Черкаський державний технологічний університет
м.Черкаси

Одним із показників європейського розвитку держави є стан антикорупційної політики та розроблена на цій підставі Стратегія боротьби з корупцією. Питання корупції є складним та багатограним, що охоплює не лише правову та економічну категорію, вона торкається усіх сфер життя суспільства (соціального, духовного, культурного). Від стану корупції в державі залежить побудова міжнародних відносин, а тим самим і довготривале міжнародне партнерство.

Корупція у відповідності до Закону України «Про запобігання корупції» - це використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

На думку багатьох аналітиків та дослідників наявність корупції стає причиною того, що у країні діють офіційна й неофіційна суспільні підсистеми. З одного боку діють правові та моральні норми, з іншого – протиправні, на вигляд простіші, методи. У другій підсистемі суб'єктами проводяться протиправні дії, розбудовуються неофіційні зв'язки із власною системою цінностей, специфічними цілями та методами їх досягнення. Характерним для даної системи є створення власних правил та норм поведінки, які є викривленими по відношенню до стандартним суспільних норм й суперечать діючому законодавству. На їх думку щоб подолати корупцію, вважається за необхідне не тільки стабілізувати економіку та створити систему правоохоронних та антикорупційних органів. Не менш важлива наявність політичної волі влади та бажання суспільства, оскільки корупційні дії втілюються не тільки у державно-владних відносинах, а й у суспільних [2, с.960].

Важливу роль у протидії корупції повинна відігравати антикорупційна культура, яка має бути одним із державних пріоритетів та нульова толерантність до будь-яких корупційних проявів. Антикорупційна культура характеризує рівень свідомості громадян та суспільства, їх політичну активність щодо будь-яких корупційних проявів. Усвідомлення суспільством

складового наповнення антикорупційної культури характеризує рівень поширеності корупційних практик в державі. Антикорупційну культуру прийнято вважати як частину політичної та правової культури, яким не притаманне толерування корупційної практики. Така культура є показником розвитку громадянського суспільства та політичної свідомості особи і громадянина, від стану яких залежить запровадження в державі антикорупційних реформ та стратегій. Антикорупційна політико-правова культура може виступати характеристикою як індивідуальних, так і колективних соціальних суб'єктів, що фіксує параметри їх політичної свідомості, політичної активності щодо політичної корупції (протидія, байдужість або толерування її як антикультура). Від рівня, змістової наповненості антикорупційної культури найперше залежить поширеність корупційних практик у політиці на всіх її рівнях. Формування системи антикорупційних цінностей у політиці зумовлює максимальне звуження сфери корупційної антикультури, що базується на завуальованому схваленні або безпосередній залученості до корупційних практик у політичному процесі [3, с.187].

Олена Бондаренко вважає, що окремою сферою ризиків і водночас потужним інструментом протидії корупції є відкриті дані. Публічні реєстри контрактів, електронні системи відстеження ресурсів, дані щодо гуманітарної допомоги та прозорі реєстри підрядників значно зменшують можливості для зловживань. Водночас воєнний стан обмежує межі публічності, але міжнародні стандарти пропонують збалансовані моделі, що дозволяють забезпечити підзвітність без шкоди для національної безпеки. Науковиця наголошує, що Україна активно інтегрується у систему міжнародних стандартів доброчесності. ЄС включив антикорупційні вимоги до критеріїв Ukraine Facility та переговорного процесу щодо членства, наголошуючи на необхідності прозорості, підзвітності та ефективних внутрішніх контролів у державних інституціях. USAID, Світовий банк та ЄБРР встановлюють обов'язкові комплаєнс-вимоги для всіх фінансованих ними проєктів, що зобов'язує українські установи запроваджувати сучасні системи управління ризиками. Паралельно НАТО імплементує стандарти Integrity Building у секторі оборони, що підвищує вимоги до прозорості оборонних закупівель і внутрішньої етики [4].

Антикорупційна політика – це постійно здійснювана, систематична, цілеспрямована діяльність держави у тісній співпраці з інститутами громадянського суспільства, що полягає в розробці, удосконаленні та реалізації стратегічних засад і тактичних заходів, спрямованих на усунення або блокування причин та умов корупції й детермінації них комплексів корупційних правопорушень, удосконалення юридичної відповідальності за корупційні правопорушення та формування антикорупційної культури. Значною мірою запобіганню корупції служать принципи: створення більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб (на противагу існуючим корупційним практикам); забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин; формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права [5, с.15].

Суспільна толерантність до корупційних практик, низький рівень правової та інформаційної культури, слабка інституційна спроможність органів публічного управління, недостатню прозорість у розподілі ресурсів і ухваленні рішень виступають чинниками, які перешкоджають належну процесу формування антикорупційної культури.

Отже, антикорупційна культура є показником розвитку громадянського суспільства, небайдужістю населення до негативних викликів привласнення чи незаконного збагачення. Вона полягає у вмінні за допомогою діючого законодавства запобігати негативним корупційним проявам в державі.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

2. Тимофєєв С.П. Місце антикорупційної культури у процесі запобігання корупції в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2019. № 6. С. 956-978.

3. Медвідь Ф.М., Кутузов В.А., Шеленговський В.В., Антикорупційна політико-правова культура: проблеми інституалізації. Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. - К.: МАУП, 2008 - Вип. 10: Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. "Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів" м. Київ, МАУП, 19 березня 2020 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. - 2020. С.186-188.

4. Бондаренко О.Г. Антикорупційна комплексна культура під час воєнного стану: міжнародний досвід та українські реалії. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/df6f5870-b261-4edd-9cd8-a47e74760bf1/content> С.43-46.

5. Горник В.Г., Євмєшкіна О.Л., Сімак С.В. Формування антикорупційної культури українського суспільства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. № 6. Том 34(73). С.13-18.

УДК 339.97:338.242.2

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Сергій Куксенко
kuksenko.si@gmail.com

*канд. істор. наук,
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна*

У ХХІ ст. конкурентоспроможність національної економіки стала ключовим критерієм ефективності державного розвитку. Поняття «конкурентоспроможність» має різноманітні формулювання і визначення різними науковцями та складну еволюцію, що відображає трансформацію економічної науки від класичних до сучасних концепцій. Згідно «Рейтингу світової конкурентоспроможності» «конкурентоспроможність економіки не можна звести до її ВВП, продуктивності чи рівня зайнятості; її можна виміряти лише шляхом розгляду складної матриці політичних, соціальних та культурних вимірів» [1]. Дослідник О. Гук вважає, що «конкурують не національні економіки та країни, а внутрішні чинники, що формують їх конкурентоспроможність», «конкурентоспроможність властива лише людському фактору, який є носієм знань та технологій управління» [2, с. 28].

У сучасній економічній науці домінує комплексний підхід, який розглядає конкурентоспроможність як результат взаємодії таких факторів: 1. економічні (розмір ВВП на душу населення, продуктивність праці, інвестиції, макроекономічна стабільність, інтегрованість національної економіки у глобальні ланцюги доданої вартості); 2. інституційні (якість державного управління, рівень корупції, ефективність правової системи, якість та соціальна відповідальність еліт); 3. технологічні (інновації, цифровізація, нові технології); 4. соціальні (якість життя населення: демографічна структура, рівень зарплат, доходів, освіти та добробуту громадян, умов праці та відпочинку, щільність та рівень міграції, стан здоров'я та тривалість життя). На наш погляд, «конкурентоспроможність» визначає здатність країни перевершувати конкурентів, мати вищу ефективність використання ресурсів та якість товарів/послуг, які забезпечують стійкість країни, економічне зростання, високий рівень добробуту населення та ефективну інтеграцію у світове господарство. Проблема підвищення конкурентоспроможності національної економіки набуває стратегічного значення в умовах трансформаційних процесів в геоekonomіці, прискореного технологічного розвитку, загострення геополітичної нестабільності та високої невизначеності, посилення змагань між